

Erla Olsen
dekanur á Námsvísindadeildini

er fortreyt fyri vitan og vøkstri

um læring
menning

g sterkir
stovnar
ða ringrás
samfelagið

elagið

**Vitan
og
vøxtur**

Samfelagnum er júst vitan og vøxtur, og eitt samfelag, sum er grundað á vitan, veit
ini lærustovnarnar, so teir framhaldandi útvega nýggja vitan ikki bert um klassisku
rgarar hava hóskaði vitan um øll neyðug viðurskipti

vera av, duga at endurgeva tað, tey hava lært, men eisini verður kannað, hvussu væl næmingarnir duga at gagnnýta tað, sum

tey hava lært, og duga at nýta vitanina í ókendum høpi, bæði í og uttan fyri skúlan.

Hesin háttur tekur atlit at tí

veruleika, at í dagsins samfelag verða persónar ikki bert virðir fyri, hvat teir vita, men í alt størri mun eisini fyri, hvat teir kunnu gera við tað, sum teir vita.

Og at gagnnýta vitan eru førleikar, sum eru neyðugir í informasjonsmeldrinum í 21. øld, tí upplýsingarnar eru óendaliga nógvar, og fyri at fáa gagn úr teimum og finna teir røttu, er neyðugt bæði við kritiskari hugsan, kreativiteti, samstarvi, hegni og vitan um kunningar-tøkni og miðlar.

Hetta eru førleikar, sum vit eiga at megna á øllum stigum, frá fólkháskúla til miðnám og Fróðskaparsetur, men eisini longur fram á leið, tí vit verða ongantíð liðugt lærð.

Samfelagið

Dagsins samfelag er eitt heilt annað enn fyri bert nøkrum áratíggjum síðan, og heilt onnur krøv verða sett til borgaran í dag enn fyrr.

Tey stórv sum ikki krevja útbúgving fækkast í stórum, og áneyðirnar til førleikar í KT og tøkni sum heild eru helst størri, enn vit geva okkum far um, tí tað munnu vera fá tól, sum ikki onkursvegna hava onkran elektronikk ella eru stýrd av KT-loysn.

Hesar samfelagsbroytingar má samfelagið fyrihalda seg til, og tí hava øll framkomin samfeløg eitt útbúgvingarverk, sum ofta er fyri skotum og verður skírt fyri til dømis at taka avgerðarrættin frá fólki ella fyri at vera afturút, tá tað ræður um tíðarinnar krøv.

Lærustovnar

Í ár eru 150 ár síðani, at læraraútbúgving varð stovnað í Føroyum.

Tað var ikki bara av tilvild, at hon varð sett á stovn, men fyri at

» **Kunnleiki um læring og menning er grundarlagið undir samfelagnum, tí fyri at fakliga vitanin skal festa seg, er neyðugt at hon verður miðlað rætt»**

lúka krøv, sum samfelagið setti til undirvísingarskyldu. Um samfelagið setti krav til borgararnar um, at teir skuldu í skúla, so mátti samfelagið eisini tryggja, at skikkaður lærari var, og tí varð læraraskúli stovnaður í 1870 sum fyrireiking til undirvísingarskylduna, sum kom í 1872.

Læraraútbúgvingar mugu fyrihalda seg til fleiri javnvágir, sum hava havt skiftandi týðning í skiftandi tíðum. Her kunnu verða nevnd fyrirbrigdi sum heim, skúli og samfelag, umframt tað stóðuga kjakið um fakliga vitan, og hvussu hon best kann miðlast við atlit at tí einstaka og stóðuni, sum tann einstaki er í.

Ofta verður sagt, at tað er torført at broyta skúlan, og tó er skúlin í dag ikki tann sami, sum tá vit gingu í skúla.

Í minari tíð er skúlagongdin broytt frá sjei ára undirvísingarskyldu til nýggju ár. Í dag eru flestu børn í barnagarði, og tey flestu taka nú miðnám, umframt at nógva fara undir universitetslestur. Øll eru farin eitt stig upp á útbúgvingarstiganum.

Fyri 12 árum síðan vórðu lærara- og námsfrøðingaráútbúgvingarnar gjørdar til universitetsútbúgvingar – t.v.s. at tær, í góðum

samsvari við alla útbúgvingarskipanina, vórðu lyftar eitt stig upp. Hetta hevur fingið summi at óttast, at praktisku førleikarnir hjá teimum útbúnu vikna av akademiska háttalagnum, men tað er tvørturímóti heldur soleiðis, at tað er styrkt, tí nú skulu teir praktisku førleikarnir ikki bert roynast í verki, men skulu eisini eftirmetast og setast í ein akademiskan samanhag.

At lærara- og námsfrøðingaráútbúgvingarnar eru lyftar upp á universitetsstig er ein altjóða gongd, sum ikki steðgar við bachelorstigi. Í lýtuni hava øll londini kring okkum uttan Danmark gjørt læraraútbúgvingarnar til masterútbúgvingar. Samstundis vita vit, at tað eru stóðugt fleiri bæði lærarar og námsfrøðingar, sum leita sær útbúgving á masterstigi uttanlands. Hetta kemur ikki av ongum, men tí samfelagið ásannar, at tørvur er á uppstigan samsvarendi økta tørvinum á vitan.

Tí er tað, at kunnleiki um læring og menning er grundarlagið undir samfelagnum, tí fyri at fakliga vitanin skal festa seg, er neyðugt at hon verður miðlað rætt.

eina ambassadu í Tel Aviv. Tað at ein ráðharri gongur við egnum tonkum gevur sjálvandi ekkó ymsastaðni, men tað avgerandi er hvat landsstýrið og lögtingið ætla. Og tað er at stovna eina ambassadu í Tel Aviv. Ikki í Jerusalem."

Boðini frá fólkatingsmanni Sambandsflokksins vóru altso, at føroyski uttanríkisráðharrin

als ikki skal takast í álvara. At tað, hann sigur, ongan týðning hevur.

Pínligt ella ábyrgdarleyst

Um hetta veruliga passur, setir tað allar partar í sera ringt ljós.

Fyri Jenis er tað eyðmýkjandi, at hann sum ráðharri ikki verður tikin fyri fult inni í sjálvum Tinganesi. At hann

verður sæddur sum eitt barn, sum kann siga ymist býtt ið ikki skal takast í álvara, tí tað kortini eru tey vaksnu, sum ráða.

Fyri lögmann er tað pínligt at hava so lítið skil á Jenisi, at landsstýrismaðurin gongur og boðar øllum heiminum frá nøkrum, sum als ikki passur.

Fyri Edmund Joensen er tað

mannminkandi at muga standa á fólkatingsins talarastóli og boða frá, at kommandolinjurnar í Tinganesi eru ein stór fløkja, og at eingin stýring er á.

Um tað, Edmund segði, hinvegin IKKI passur, er stóðan enn verri. Tí so ætlar landsstýrið framvegis at lata upp sendistovu í Jerusalem, tveita

Føroyar mitt inn í eitt blóðugt stríð, og seta føroyingar í vanda. Tað er ófatiliga ábyrgdarleyst. (At Edmund so segði ósatt fyri fólkatingsinum hevur lítlan týðning í hesum høpi).

Kanska lögmaður kundi greitt føroyingum - og øðrum áhugaðum - frá hvar málið stendur.